



# **Finansal Kiralama Sektörü Sorunlar ve Öneriler**

**Mayıs 2010**

**Ek:**

## **Finansal Kiralama Sektörü: Sorunlar ve Öneriler\***

### **1. Sektörün Genel Değerlendirmesi**

Finansal kiralama sektörü tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bankacılık sektörünün tamamlayıcısı olarak faaliyet göstermektedir. Yatırımın finansmanını doğrudan sağlayan finansal kiralama şirketleri, özellikle kaynaklara erişimi sınırlı küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ);

- Finansman olanakları,
- Ticari işbirlikleri konusunda yeni imkânlar,
- Dış ticaret işlemlerinde anahtar teslim anlayış ile operasyonel verimlilik sağlamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2006 yılı itibarıyla hazırlanmış olan iş istatistiklerinden bazıları incelendiğinde, sektörün ana müşteri kitlesini oluşturan KOBİ'lerin ülke ekonomisindeki önemi daha açık görülmektedir. 1-100 kişi arasında çalışanı olan girişim sayısının toplam girişim sayısının yüzde 99,7'sini oluşturmaktadır. Bu işletmeler;

- toplam işgücünün yüzde 60'na istihdam sağlamakta,
- toplam cironun yüzde 59'nu ve
- faktör maliyetleri ile hesaplanan katma değer yüzde 46'sını yaratmaktadır.

Finansal kiralama sektörünün, bu kapsamdaki işletmelerin, makine yatırım harcamalarının yüzde 20'sini finanse ettikleri gözönüne alındığında, ülkemizde finans sektörünün derinleşmesi için finansal kiralama şirketlerine ihtiyaç olduğu açıktır.

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu 28 Haziran 1985'de yürürlüğe girmiş olup, bu tarihten itibaren yaklaşık 45 milyar ABD doları tutarında yatırım malı finansal kiralama yoluyla finanse edilmiştir. Dünyada ve Türkiye'deki finansal kiralama işlemlerine ilişkin verileri incelendiğinde;

- 2003 sonrası dünyada görülen artış ivmesi ülkemizde gerçekleşmemiştir.
- 2009 yıl sonu itibarıyla, sektörde işlem hacminin, ancak 2003 yılı işlem hacmine ulaşabilmiştir.
- Sektörde sözleşme adetlerinde yaşanan düşüş, finansman imkanı sağlayan KOBİ sayısının azalmakta olduğunu göstermektedir.
- Ortalama sözleşme büyüklüklerindeki artış da, sektörün mali yapıları nedeniyle uzun vadeli kredi kullanma olanakları kısıtlı küçük şirketlerden uzaklaşmakta olduğunu açıkça göstermektedir.

Yakın dönemde ekonominin yeniden canlandırılması çabaları dikkate alındığında, KOBİ'lerin yatırım ve üretim faaliyetlerini artırmalarının toparlanmaya çok önemli bir katkı sağlayacağı aşikardır. KOBİ'lerin ekonomi için önemi, küçük işletmelerin finansmanının, finansal kiralama yöntemi ile sağlanmasının vergi tabanını genişletici ve vergi gelirlerini artırıcı etkileri göz önüne alınarak, KOBİ'lerin en önemli fon kaynağını yaratan finansal kiralama sektöründe, aşağıda detayları sunulan yasal düzenlemeler ile, işlem ve aracılık maliyetlerini azaltacak düzenlemelerin en kısa zamanda sonuçlandırılması gerekli görülmektedir.

\* Rapor, Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu Üyesi ve Denetçi bankalar ile söz konusu bankaların iştirakleri finansal kiralama şirketleri, Katılım Bankaları Birliği ve Finansal Kiralama Derneği temsilcilerinden oluşan Finansal Kiralama Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

Özellikle KOBİ'lerin finans sektöründen yeterli finansman desteğini sağlayabilmesi açısından bir zorunluluk haline gelmiştir.

**Tablo 1: Dünyada ve Türkiye'de Finansal Kiralama Hacmi**

Yıl	Dünya	Türkiye	Türkiye'de	Türkiye'de	Türkiye'de Ortalama
	(Milyar Dolar)	(Milyar Dolar)	Penetrasyon Oranı** (Yüzde)	Sözleşme Adedi	Sözleşme Büyüklüğü (Dolar)
2003	511	2,2	7,6	24.250	89.320
2004	579	2,9	6,1	28.581	102.201
2005	582	4,3	6,9	37.239	113.752
2006	633	5,3	7,7	42.963	122.687
2007	760	8,2	9,8	51.519	159.223
2008	644	5,3	6,6	19.878	266.676
2009	600*	2,2	3,5	6.197	354.688

\* Tahmin

\*\* Penetrasyon Oranı: Yatırımların finansal kiralama yoluyla finanse edilme oranı

## 2. Yasal Düzenlemeler

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda bir yılı aşkın süredir beklemekte olan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısı'nın (Kanun Tasarısı) en kısa zamanda yasallaşması gerekmektedir. Bunun sonucunda, finansal kiralama mevzuatı ABD ve AB ülkeleri uygulamaları ile ve UNIDROIT (Özel Hukukun Birleştirilmesi Uluslararası Enstitüsü) tarafından hazırlanan "Kiralama Hakkında Taslak Model Kanun" ile uyumlu şekle gelecektir. Kanun Tasarısı'nın yasallaşması halinde Mevcut Kanun kapsamında yapılamayan bir çok işlem yapılabileceğinden sektörün sunduğu ürün ve hizmet yelpazesi de aşağıda belirtilen kapsamda genişleyecektir.

- Finansal kiralama şirketleri faaliyet kiralaması (operasyonel kiralama ) yapabilecek;

**Ekonomik katkı:** İşletmelerin kısa vadeli makine ve ekipman ihtiyaçlarına finansman sağlanacak.

- Finansal kiralama şirketleri sat geri kiralama işlemleri yapılabilecek;

**Ekonomik katkı:** İşletme sermayesi açığı olan şirketler aktiflerindeki bina ve makineleri finansal kiralama şirketlerine satarak bilançolarını likit hale getirebilecekler. Ortaya çıkan fonu, yatırımlarında kullanırken, geri ödemeleri de uzun vadeye yayılmış finansal kira bedelleri şeklinde yapabilecekler.

- Bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları finansal kiralamaya konu olabilecek;

**Ekonomik katkı:** Özellikle tasarım işleriyle uğraşan işletmeler kullandıkları yüksek maliyetli paket programlarını daha esnek ve uzun vadeli kredi koşulları ile sağlayabilecekler.

- Bütünleyici parça ve eklenti niteliklerine bakılmaksızın asli niteliğini koruyan her mal bağımsız olarak finansal kiralamaya konu edilebilecek;

**Ekonomik katkı:** Taşınır ve taşınmazların yanında asli niteliğini koruyan her mal finansal kiralamaya konu edilebilecek ve işletmelere küçük paketler halinde yaygın şekilde finansman sağlanabilecek.

Bilindiği üzere, finansal kiralama şirketleri, takipteki alacakları için, 1.1.2008 tarihinden itibaren, 20.7.2007 tarih ve 26588 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmış olan Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Alacakları İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Karşılıklar Tebliği) hükümlerine göre karşılık ayırmaya başlamışlardır. BDDK tarafından çıkarılan bu Tebliğ, Bankaların Karşılıklar Yönetmeliğine benzer hükümler içermektedir ki, finansal kiralama şirketleri açısından da karşılıklar konusunda sektörde standartlaşma ve uyum sağlayacaktır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından hazırlanan Kanun tasarısında, bu düzenlemeyi gözönüne alarak finansal kiralama şirketlerinin, ayırdıkları karşılıkları bankalardaki uygulamaya paralel olarak, kurumlar vergisi matrahından düşmesini öngören bir maddeye yer verilmiştir. Ancak Meclise gönderilen Taslak metinde bu madde çıkarılmıştır. Bu maddenin Tasarıda yer alması talep edilmektedir.

### **3. İşlem ve Aracılık Maliyetleri**

Finansal kiralama şirketlerinin hedef müşteri kitlesini oluşturan KOBİ’ler varlıklarını sürdürebilmeleri için ucuz ve esnek finansmana ihtiyaç duymaktadırlar. Aşağıda detayları sunulan işlem ve aracılık maliyetlerinde yapılacak düzenlemeler, söz konusu finansman maliyetlerini de azaltacak ve özellikle yatırımların artırılmasına imkan vererek kaynakların daha etkin kullanılmasına katkıda bulunacaktır. Bu maliyetlerin en önemlileri şunlardır:

- Finansal kiralama şirketlerinin bilânçolarında taşıdıkları KDV,
- Yatırım teşvikli işlemlerde KDV,
- Tescile tabi mallarda 2 kere ödenen harç ve vergiler,
- Harçlar Kanunu çerçevesinde ödenen harçlar,

#### **Finansal kiralama şirketlerinin bilânçolarında taşıdıkları KDV**

Finansal kiralama şirketleri, kiralama konusu malı satın alırken ödedikleri KDV’yi indirilecek KDV olarak, kiracılarına düzenledikleri finansal kira bedelleri üzerinden hesapladıkları KDV’leri ise ödenecek KDV olarak kayıt altına almaktadır. Kira vadelerinin ortalama 36 ay olduğu düşünüldüğünde, finansal kiralama şirketlerinin bilânçolarında oluşan “Devreden KDV”yi yaklaşık 30 ay süresince finanse etmek zorunda kalmaktadırlar.

Bilindiği üzere, katma değer vergisi, tedarik zincirinde bulunan işletmelerin vergiyi, indirim mekanizmasını kullanarak kendilerinden sonraki işletmeye aktardıkları ve son kullanıcıyı hedefleyen bir vergidir. Ancak yukarıda anlatılan finansal kiralama işlemlerinin özelliği nedeniyle bu indirim mekanizması finansal kiralama şirketleri özelinde işlememektedir. Sonuç olarak, finansal kiralama şirketleri bilânçolarında sürekli olarak büyüyen “Devreden KDV”yi finanse edebilmek için kredi kullanmakta, kullandığı kredinin maliyetini ise kiracılara yansıtma zorunda kalmaktadırlar.

Resmi Gazete'nin 30.12.2007 tarihli nüshasında yayınlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile finansal kiralama bedellerinin kiralamaya konu malın tabi olduğu KDV oranına tabi olacağı hükme bağlanmasıyla beraber bu finansman yükü yüzde 1 KDV yerine, yüzde 18 KDV üzerinden taşınmaya başlanmıştır. KDV oranlarındaki bu artıştan sonra devreden KDV'nin boyutları konusunda yapılan simülasyonda, bir yıl sonunda devreden KDV tutarının, toplam finansal kiralama alacaklarının yüzde 15'ine veya aylık işlem hacminin iki katına ulaştığı görülmektedir. Bu yükün kiracıya yansıtılan finansal maliyeti, yaklaşık olarak kiracının kullanmış olduğu kredinin yüzde 3'ünü (Bkz. Ek:1) oluşturmaktadır.

Bu veriler sonrasında görülmektedir ki; Finansal Kiralama Kanunu'nun yürürlüğe girdiği dönemde finansal kiralama konusu işlemlerde KDV oranının yüzde 1 olması çok doğru bir karar olmuştur.

### **KDV oranının yüzde 1 olarak belirlenmesi bir "KDV teşviki" değildir;**

Düşük KDV oranı ile yatırımını yapan işletme ürettiği mal ve hizmeti normal oranlı KDV ile satacağı için başlangıçta eksik ödediği KDV'yi kira süresi içinde faizi ile birlikte devlete ödemektedir. (Bkz. Ek:2-a, Ek:2- b)

Ayrıca, başlangıçta KDV eksik alınmış gözükmeyle beraber, kira faizinin üzerinde de KDV ödendiği için Devlet'in bir kaybı olmamakta ve ilgili işlemin finansal kiralama yöntemi ile yapılması neticesinde, ilgili kiracı geri dönülemez bir vergi mükellefi olmaktadır. (Bkz. Ek:3)

KDV'nin finansal kiralama şirketleri üzerinde yarattığı diğer bir risk ise açık pozisyon riskidir. Finansal kiralama şirketi;

- Satın alım esnasında satıcıya ödenen KDV'yi bilançosuna TL cinsinden kaydeder,
- Kira ödemeleri yabancı para cinsinden olan bir finansal kiralama işleminde, satıcıya ödenen KDV için döviz olarak borçlanır,
- Kiracının aylar itibarıyla ödeyeceği kiralar yabancı para cinsinden olduğu için finansal kiralama şirketinin tahsil edeceği KDV kur değişimlerine paralel şekilde değişir bunun sonucunda bilançoda taşınan Devreden KDV aylık kapanıştaki kur etkisiyle ciddi fiktif kar ve zararların oluşmasına neden olur.

KDV nedeniyle yüklenilen maliyet ve kur riskine çözüm olabilecek önerilerimiz aşağıda sunulmuştur;

### **Çözüm önerisi 1:**

Devreden KDV'nin aylık nakit iadesi ve/veya diğer vergilere mahsubuna imkân sağlanması:

AB ülkelerinde yaygın olarak (Almanya, Fransa ve Belçika) uygulanmakta olan "Devreden KDV"nin nakit olarak iade edilmesi sisteminin KDV'nin nihai yükümlüsü olmayan, sadece aracı konumunda olan finansal kiralama şirketlerini, kira süresi boyunca bu vergiyi finanse etmek maliyetinden kurtaracağı açıktır. Devreden KDV'nin diğer vergiler ile mahsup edilmesine olanak sağlanması da, yüklenilen maliyetin süresini kısaltacaktır.

### **Çözüm önerisi 2:**

İşlemin KDV'den istisna tutulması:

Hukuki niteliği farklılık arzeden bir başka çözüm ise KDV yükümlüsü kiracılara yapılacak finansal kiralama konusu mal alımlarının ve kiralaların KDV'den muaf tutulmasına ilişkin yapılacak bir düzenlemedir.

### **Çözüm önerisi 3:**

KDV oranının indirilmesi:

Finansal kiralama işlemlerinde KDV oranı düşürülebilir. Vergi kaybına ilişkin kaygıları önlemek amacıyla indirimli KDV oranlarının tüketiciye yapılacak işlemlere uygulanmayacağı hükme bağlanabilir.

### **Yatırım Teşvikli İşlemlerde KDV**

Teşvik belgeli yatırımcıların finansal kiralama bir finansman yöntemi olarak seçmemelerinin bir nedeni de Yatırım teşvik belgeli işlemlerdeki mevcut KDV uygulamasıdır. Teşvik belgeli işlemler özellik arzeden işlemlerdir. Bu nedenle yatırımcılar özellikle bu tür işlemlerde finansal kiralama şirketlerinin sunacağı kapsamlı ve uzmanlık gerektiren hizmetlerden faydalanmak istemektedirler.

Ancak, mevcut uygulamada, finansal kiralama şirketlerinin yatırım teşvik belgesi kapsamında yaptıkları alımlar, KDV'den muaf olmasına rağmen bu işleme ilişkin finansal kira bedelleri malın tabi olduğu oranda KDV'ye tabi tutulmaktadır. Bu durum, asıl yatırımcı olan kiracının, sahip olduğu teşvik belgesi nedeniyle yararlanma hakkına sahip olduğu istisnadan yararlanmasını engellemekte ve finansal kiralama yöntemini kullanmaktan uzaklaştırmaktadır. Katma Değer Vergisi Kanunu'nda bir düzenleme yapılarak istisna kapsamında satın alınan mallara ait finansal kiralama bedellerinin de KDV'den istisna tutulması bu uygulamadaki aksaklıkları çözecektir.

### **Tescile Tabi Mallarda İki Kere Ödenen Harç ve Vergiler**

Finansal kiralamanın temel fonksiyonu yatırımın finansmanı olmasına rağmen, işlemin gerçekleşme sürecine ve hukuki zorunluluklara bağlı olarak, finansal kiralama şirketinin mülkiyeti devralması ve sözleşme süresi sonunda kiracıya devretmesi sırasında tescile tabi mallar için iki kez harç ve vergi ödenmekte, dolayısıyla kiracının kredi maliyeti alternatif finansman yöntemlerine göre artmaktadır.

Devir işleminin harca tabi tutulması bir alım satım işleminin iki defa vergilendirmesini ifade ettiği için sözleşme süresinin sonunda satın alma opsiyonunu kullanan kiracıya malın devrinin, işlemin gerçek mahiyetine uygun olarak, alım satım harçlarından istisna tutulması gerekmektedir.

### **Harçlar Kanunu Çerçevesinde Ödenen Harçlar**

492 Sayılı Harçlar Kanunu kapsamında esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri, bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlara tanınan harç istisnası finansal kiralama şirketlerini kapsayacak şekilde genişletilmesi finansal kiralama şirketlerinin rekabet gücünü artıracaktır.



Finansal kiralama sektörünün uzun süredir, yetkili organlarda, ilgili teknik komitelerde dile getirdiği başlıca sorun ve uygulama eksiklikleri yukarıda özetlenmeye çalışılmıştır. Ortaya konulan öneriler arasından ilgili taraflar arasındaki dengenin sağlanabileceğini ve optimal çözümlere ulaşılabileceğine inanıyor ve gerekli düzenlemelerin acilen yapılmasının sektörümüz açısından büyük önem taşımaktadır.

**Ek: 1**

	KDV	KDV'nin	KDV Yükü	IRR (internal rate of return)
	Girişlerinin	Nakit Akımı		KDV Hariç Mal Bedeli(YTL)
	NPV (net			100000
	present			
	value)'si			
0 -	14.490	18.000	0,19499782	Alım KDV Oranı 0,18
1	8.545	8.545	0,03509961	KDV(YTL) 18000
2		8.545		KDV Dahil Mal Bedeli(YTL) 118000
3		910		Kira Sayısı 3
4				Kiralar(YTL) 47.472,53
5				Kira KDV'si(YTL) 8.545,05
				Kredi Maliyeti 0,15
				Kira KDV Oranı 0,18

**Ek: 2a**  
**Tablolar ile İlgili Notlar:**

1. Üç örnekte de 100.000 TL tutarında yatırım yapılıyor. Birinci örnekte yatırım özkaynakla finanse ediliyor. Diğer 2 örnekte yatırım finansal kiralama ile finanse ediliyor. İkinci seçenekte KDV oranı % 1, Üçüncü seçenekte KDV oranı % 18.
2. Finansal kiralama kira yapılandırması; 5 yıl, yılda bir ödemeli, DS, faiz oranı % 20.
3. KDV yükü hesaplamasında KDV serisinin net bugünkü değerinin hesaplanmasında kullanılan borçlanma faiz oranı % 15 olarak varsayılmıştır. Bu durumda KDV'nin finansman maliyetinin net bugünkü değerinin ödenen KDV'ye oranı KDV yükü olarak belirtildi. Kiraya esas maliyet mal bedeli + KDV yükü şeklinde hesaplanmıştır.
4. KDV'nin finansman maliyetinin kiracıya aktarılmasının etkisi: ikinci örnekte kiracının ödediği toplam faiz 67.321 TL iken üçüncü örnekte 69.548 TL olmaktadır. İki örnekte kiracının ödediği faizler farklı olmasına karşın, her iki örnekte finansal kiralama şirketinin kazancı değişmemekte, % 20 faiz geliri sağlamaktadır. Aradaki fark KDV'nin finansman maliyetidir.
5. Karşılaştırma tablosunda görüleceği üzere her üç seçenekte de devletin KDV tahsilatı aynı seviyelerdedir. Sadece zaman farkı vardır. Zaman farkı nedeniyle doğan faizin KDV'si de devlete ödendiği için devletin kaybı yoktur. Ancak yüksek KDV oranında yatırımcının ödeyeceği faiz yükü artmaktadır. Bu nedenle de finansal kiralama tercih edilir bir finansman aracı olma özelliğini kaybetmektedir. Bu durum işlem hacimlerindeki dramatik düşüşlerle kendini göstermektedir.
6. Karşılaştırma tablosunda kiracının kar marjının özkaynakla finansmanda çok yüksek görünme nedeni özkaynağın alternatif getirisinin hesaplanmamış olmasından kaynaklanmaktadır.

## I. Yatırım Özkaynak ile Yapılırsa

Yatırım Tutarı	100.000
Satılan Malın Maliyeti	
Ham madde	0,5
İşçilik	0,3
Amortisman	0,2
Kar	0,2

	2009	2010	2011	2012	2013	TOPLAM
Satışlar	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000	600.000
Satılan Malın Maliyeti	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	500.000
Ham madde	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	250.000
İşçilik	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	150.000
Amortisman	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100.000
Finansman Gideri	-	-	-	-	-	-
Dönem Karı	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100.000
KDV Hesabı						
Tahsil Edilen KDV	21.600	21.600	21.600	21.600	21.600	108.000
İndirilecek KDV	27.000	9.000	9.000	9.000	9.000	63.000
1.Sabit Kıymet KDV'si	18.000					18.000
2.Hammadde Alımları KDV'si	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	45.000
Devreden KDV	5.400	-	-	-	-	5.400
Ödenecek KDV	0	7.200	12.600	12.600	12.600	45.000





**Ek: 3**

	2009	2010	2011	2012	2013	Toplam
Kayıtdışına İsbet Eden Amortisman	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	50.000
Kayıtdışına İsbet Eden Faiz	10.019	8.673	7.057	5.119	2.792	33.660
Amortisman ve Faize Göre Sarfedilmesi GerekenHammadde	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	125.000
Amortisman ve Faize Göre Sarfedilmesi Gereken İşçilik	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	75.000
Finansal Kiralama Nedeniyle Kayda Giren Ciro (% 10 kar marjı ile)	44.000	44.000	44.000	44.000	44.000	220.000
Kazanılan Ek KDV	7.920	7.920	7.920	7.920	7.920	39.600
Kazanılan Ek KV+GV	880	880	880	880	880	4.400

**Not:** Kiralama 2013'de biter. Ancak sisteme girmiş olan cironun kayıt dışına çıkartılması mükellef açısından ağır risk oluşturur. Bu riski almak istemeyen girişimci kayıt altına almış olduğu ciroyu devam ettirmek zorunda kalır. Vergi İdaresi, finansal kiralama işlemi nedeniyle birkaç bütçe dönemine yayılmış olarak tahsil etmek zorunda kaldığı KDV'ye karşılık yukarıda belirtilen şekilde hesaplanan KDV ve KV'yi takip eden yıllar boyunca kalıcı şekilde kazanmış olur.